

ODBORNÝ SEMINÁŘ ETNOLOGICKÉ EXPERIMENTY II.

13. 10. 2026

Termín

13. 10. 2026

Čas

10:00–18:30

Prezence účastníků

9:00–10:00

Místo

Centrum tradičních technologií Příbor, Lidická 50
(budova bývalého piaristického kláštera)

Telefon

+420 556 725 191

Pořádá Muzeum Novojičinska p. o. – CETRAT Příbor ve spolupráci s Městským muzeem
v Ústí nad Orlicí a městem Příbor

Centrum tradičních
technologií Příbor

Muzeum
Novojičinska

Příbor

10:00–10:30

Úvodní slovo a úvodní příspěvek odborného semináře – ředitel Muzea

Novojičínska **Mgr. Aleš Knápek**

Krajina, technologie, experiment a jejich prezentace

Podhorské oblasti a pahorkatiny v ČR byly historickými zdroji materiálů, a tedy i oblastmi jejich zpracování. Příspěvek prezentuje mnohaleté výsledky a zkušenosti se stavbou a provozem unikátní sklářské pece nebo taveb železa a bronzu v oblasti Vysočiny a Podbeskydí. V odborné rovině je ukázkou propojení interdisciplinárního přístupu k odborné činnosti, dobrovolníků a specialistů v různých průmyslových oborech. Všem zmíněným experimentům předcházela historický a terénní průzkum daných oblastí a samotné jejich provedení bylo vždy pojato jako veřejně přístupná akce, často s doprovodným programem v režii pořádajících krajských muzeí.

10:30–10:50

PhDr. Jiří Woitsch, Ph.D. Etnologický ústav Akademie věd ČR, v. v. i.

Experimentální výroba dřevěného uhlí v ČR – přehled hlavních aktivit po roce 2000

Tradiční výroba dřevěného uhlí v milířích zanikla na území ČR nejpozději v 50. letech 20. století. Technologické znalosti nicméně zůstaly fixovány v etnografické a další literatuře či vzpomínkách pamětníků. Po roce 2000 dochází na našem území k řadě aktivit, v rámci kterých je uhlířství reanimováno, rekonstruováno a představováno veřejnosti. Některé mají povahu vyloženě volnočasových akcí, jiné jsou nesené hlubšími odbornými zájmy o pochopení této tradiční technologie. V příspěvku bude podán přehled těchto aktivit, jejich cílů a výsledků a představení klíčoví institucionální a personální aktéři.

10:55–11:15

Mgr. Lenka Drápalová Valašské muzeum v přírodě Rožnov pod Radhoštěm

Ubírané punčochy – proces rekonstrukce výroby tradiční oděvní součástky

V rámci svého poslání dokumentovat a prezentovat minulost života našich předků se pracovníci Valašského muzea v přírodě od roku 2007 zabývají výzkumem i praktickým ověřováním tradiční technologie výroby ubíraných punčoch, oděvní součástky svátečního oděvu žen z oblasti Valašska. Příspěvek představí proces obnovení technologie od samých prvopočátků až k hotovým výsledkům a jejich praktickému využití pro osvětovou a prezentační činnost paměťových institucí.

Přestávka na kávu 11:15–11:45

11:50–12:10

Mgr. Tomáš Mrázek

Etnologické experimenty na Slovensku

Experiment ako metóda výskumu tradičnej kultúry je na Slovensku zatiaľ pomerne málo využívaný. Príspevok predstavuje činnosť niekoľkých jednotlivcov, ktorí sa na Slovensku venujú experimentálnemu overovaniu poznatkov z oblasti tradičnej kultúry. Ide predovšetkým o experimenty zamerané na textilné techniky, spracovanie kože a stavebné remeslá. Samotným experimentom spravidla predchádza terénny a archívny výskum, pričom experimentálne zhotovené výrobky sú následne podrobované intenzívnemu testovaniu.

12:10–12:30

PhDr. Václav Michalička, Ph.D. CETRAT Příbor – Muzeum Novojičínska, p. o.

Obuv vázaná na formě

Obuv vázaná na formě představuje specifickou rukodělnou techniku, doloženou na severovýchodní Moravě v průběhu 19. a 20. století. K jejímu zhotovení se využívaly úzké soukenné či plstěné proužky pocházející zejména z odtržených zesílených okrajů valchovaného sukna nebo z okrajů kremp plstěných klobouků. Jednotlivé proužky tvořily osnovu i útek a pevně se proplétaly na dřevěném kopytě, čímž vznikala charakteristická kostkovaná struktura. Podšívka z různých tkanin mohla být vyplněna ovčí vlnou nebo husím peřím, podešev se zhotovovala z textilu či kůže. Příspěvek představí výzkum této historické výroby, experimentální rekonstrukci celého postupu provedenou v Centru tradičních technologií i poznatky plynoucí z jeho praktického ověřování.

12:30–12:50

Mgr. Miroslav Nemec, PhD. Múzeum Janka Kráľa, Slovensko

Povrazníctvo – okrajové remeslo v modernej dobe

Príspevok prezentuje výskum a nadväzujúce experimenty súvisiace s povrazníckym remeslom na Liptove. V minulosti išlo o činnosť, ktorá bola v regióne okrajovou. Remeselníci boli na cechovej báze organizovaní len v malej miere. Viac ich pravdepodobne pôsobilo na vidieku, pričom povrazníctvo nebolo ich hlavným živobytím.

Samotný výskum prebiehal (a stále prebieha) na pôde Liptovského múzea – Národopisného múzea Liptovský Hrádok a neskôr aj na pôde Múzea Janka Kráľa od roku 2023. Vykonávaný je v dvoch rovinách. Prvou bol archívny a terénny výskum zameraný na dejiny povrazníctva na území Liptova. Druhou boli experimentálne rekonštrukcie rôznych povrazníckych pracovných postupov, pričom sme sa nezameriavali len na povraznícke remeslo, ale aj činnosti, ktoré niektoré povraznícke postupy využívali (napríklad výroba povriesiel alebo prútených húžiev).

Přestávka na oběd 13:00–14:00

Workshopy 14:00–15:30

Mgr. Miroslav Nemec, PhD.: **Povraznictvo**

PhDr. Radim Urbánek: **Křesání mlecích kamenů**

PhDr. Václav Michalička, PhD.; Petra Vidomusová: **Obuv vázaná na formě**

15:30–15:50

Mgr. Radek Bryol, Ph.D. Valašské muzeum v přírodě Rožnov pod Radhoštěm
Experiment jako forma udržitelnosti areálu muzea v přírodě

Ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm vzniká nový expoziční areál Kolibiska. Tento proces je nejen možností k experimentům z různých oblastí tradiční kultury, ale také příležitostí k přehodnocení či reflexi dosavadních aktivit v existujících areálech muzea. Soubor experimentů přinesla stavební činnost, kde se podařilo zhotovit některé autentické stavební konstrukce. Navazuje tvorba prostředí a biologických prvků, kde se rovněž ověřují například možnosti kultivace krajiny. Areál samotný pak může být prostorem pro rozvíjení dalších aktivit s podílem experimentální činnosti. Tyto principy souvisí i s udržitelností provozu a oživení relativně rozsáhlého prostoru.

15:50–16:10

PhDr. Martin Novotný, Ph.D. Národní ústav lidové kultury
Hliněné války – výzkum a obnova zaniklé stavební tradice

Příspěvek představí experimentální výzkum hliněných válek jako metodu poznávání zaniklých stavebních technologií tradiční lidové architektury. Zaměří se na experimentální rekonstrukci výroby stavebních prvků, postupů zdění i ověřování konstrukčních vlastností jednotlivých typů válkového zdiva. Experimentální výzkum je propojen s terénní dokumentací, stavebně-historickými průzkumy a analýzou dochovaných staveb. Příspěvek ukáže, jak experiment přispívá k rekonstrukci tradičních technologických znalostí, dovedností a pracovních postupů a jaké možnosti nabízí pro jejich odbornou interpretaci i praktickou obnovu.

16:10–16:30

Pawel Pawlik Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kłodzkiej, Polsko
Techniky rozdělávání ohně v průběhu historie

Příspěvek se zaměřením na tyto techniky rozdělávání ohně: ruční ohňový vrták, smyčcový svidřík, ohnivý pluh, kamenná křesadla, železné ocílky, věčná zápalka, benzínové, plynové a elektrické zapalovače, tradiční zápalky, bouřkové zápalky (odolné proti větru a vodě), kovbojské zápalky, kouřové zápalky.

Přestávka na kávu 16:30–17:00

17:00–17:20

Mgr. Michal Chmelenský Západočeské muzeum v Plzni, p. o. / Národopisné muzeum Plzeňska (Centrum experimentální etnologie)

Etnografický experiment jako součást sebevzdělávání a muzejní edukace

Na přelomu let 2017 a 2018 vznikl při Západočeském muzeu v Plzni projekt zřízení prostoru pro sebevzdělávání muzejních pracovníků a muzejní edukaci formou etnografického experimentu. Projekt se za finančního přispění Ministerstva kultury ČR podařilo uskutečnit v návaznosti na generální rekonstrukci Národopisného muzea Plzeňska, ukončené v závěru roku 2023. Od té doby se v muzeu uskutečnilo již několik desítek kurzů, rukodělných dílen a interních experimentů. Díky tomu je možné dosavadní provoz Centra alespoň částečně zhodnotit a poukázat na klady a zápory tohoto přístupu k muzejní edukaci stejně tak jako využitího prostoru, situovaného do měšťanského domu v samotném centru Plzně.

17:20–18:00

PhDr. Radim Urbánek Městské muzeum Ústí nad Orlicí

PhDr. Magda Křivanová Muzeum v přírodě Vysočina

Mletí obilovin a křesání mlecích kamenů

Shrnutí podstatných poznatků z pravidelného několikaletého mletí obilovin ve mlýnech s obyčejným složením, od záměru přípravy mlýna na Veselém Kopci (sekernická oprava obyčejného složení a výměna vodního kola) až po vlastní mletí obilovin, a dokonce i ječného sladu. Druhou specifickou prací je křesání mlecích kamenů jak na ukázky pro veřejnost, tak i pro skutečné mletí. Informace k mletí na veselokopeckém historickém technologickém vybavení bude doplněno o zkušenosti z mletí ve mlýně v muzeu v přírodě ve Strážnici, které je naopak nově vytvořené. Porovnání v mletí na starém a zcela novém mlecím složení přináší jak očekávané, tak i překvapivé skutečnosti.

Součástí příspěvku budou dvě krátká videa zachycující mletí a křesání mlecích kamenů.

18:00–18:15

diskuze

18:15–19:00

prohlídka expozice